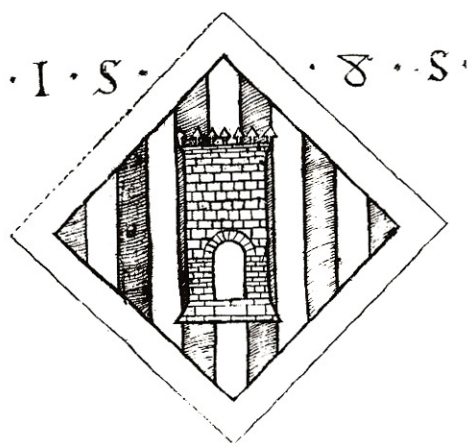

ELS SEGELLS MUNICIPALS DE TAMPÓ

*Del Llibre de Baptismes
(Arxiu Parroquial).*

En el *Llibre de la Festa Major* de 1987 vam fer un recull dels diferents escuts d'armes de la vila on, en el decurs de quatre-cents anys, en obres municipals locals, l'Ajuntament deixava constància, junt amb la datació esculpida a la pedra, de les armes de la vila.

En tot escut figura sempre una torre o castell, aquest últim poques vegades. L'emblema i símbol de Torroella és, en caràcter heràldic, la torre amb els pals de la casa de Barcelona-Aragó, per tractar-se d'una vila reial que depenia immediatament de la corona.

Pel que fa als segells municipals de tampó, és poca la documentació antiga que en dóna notícia. Per antiga entenem l'anterior al segle XVI, ja que és molt minsa la documentació que es conserva d'abans d'aquella centúria i en els pocs documents que hi ha no queda reflectida l'existència de segells.

En alguns documents del XVI, pertanyents a la sèrie de la correspondència -per portador, anterior al correu estatal-, pot apreciar-se un enganxall de paper que fixa els plec del document o carta mitjançant una pasta adherent, lacre o cera, que conté unes empremtes a manera de segell

sec; la fragilitat de la pasta feia que quedés despresada i trencada en obrir i desplegar l'escrit.

Les butlles de plom, de cera o segells d'altres tipus de caràcter municipal ens són desconeguts. Avui un cap de departament oficial o el batlle confirmen la seva signatura amb un segell de tampó; abans, tot escrit oficial, ordre, disposició... quan no eren fets davant d'un notari (com es feia correntment), eren refrendats amb la signatura de dos o tres cònsols, o pel síndic, els oïdors de comptes... tal com figura en els documents de l'Arxiu Històric.

Primeres notícies de segells municipals

Dintre del primer terç del segle XV (cap al 1430-1440), el gremi de paraires torroellenc gaudia d'un alt prestigi i els gèneres i teixits eren reconeguts arreu. Per garantir la seva qualitat, les ordenances oficials exigien que totes les peces acabades sortides de Torroella portessin el segell de la vila. És una prova fefaent de l'existència d'un segell, que podria haver consistit en una petita butlla, de cera o de plom, amb les armes de la vila, penjada a la peça de tela amb una cinta o cordill.

De temps més recents (final del XVI), tenim en el Llibre de Baptismes parroquial, a la primera plana després del títol, un dibuix amb l'escut de la vila, que consisteix en una torre amb set merlets i una porta amb arc de mig punt, tot sobre els pals de la casa de Barcelona (encara que hi ha cinc barres).

La perfecció del dibuix i el seu acurat traç ens fan suposar l'ús habitual d'aquest model i que podria ser el més vell dels escuts (1585).

Les armes de la vila i l'escut en els segells

L'infant Pere, que esdevindria Pere el Gran, havia permutat la vila amb Dalmau de Rocabertí; així fou com Torroella passà a ser vila reial, un enclavament important per a la corona, entre els dominis del bisbe de Girona i els dels comtes d'Empúries.

El privilegi de vila reial va ser sempre reconegut per totes les cases regnants i mai separada de la corona. La denominació de baronia, ja esmentada per Andreu Sàbat al segle XVII, no va ser més que una procuradoria reial que abastava els termes de Torroella, Ullà, Gualta i Fontanilles-Llabià. Els de Gualta lluitaren sempre contra aquesta pertinença,

però, com que els principals terratinents de la zona eren torroellencs, van haver de sotmetre's. Així, a Ullà feien el mateix, emparant-se en el fet de ser unes terres del bisbat. La baronia tenia més que res un caràcter jurídic i impositiu, convenient per a la hisenda de la Batllia General de Catalunya, ja que mai no figura un personatge titulat baró d'aquest territori.

Cal fer notar que cap dels escuts d'armes municipals coneguts anteriors a l'absolutisme borbònic ostenta la corona reial; és a partir de la segona dècada del segle XVIII quan apareix la corona reial oberta, amb cinc florons, tres de grans i dos de petits, per sobre de la torre.

Segells de boix. Xilografies del fons de la Tipografia Carreras de Girona.

AYUNTAMIENTO CONSTITUCIONAL
DE
TORROELLA DE MONTGRI

Núm.

Segle XVIII.

En aquest, la torre és substituïda per un castell. Cap al 1800.

Revés del segell oficial de les patents de sanitat. Hi figura un castell.

OS Decuriones Villæ Turricellæ de Montegrino attestamur, certioresque reddimus omnes, & singulos ad quos præsentis nostræ Litteræ pervenerint, nostrum Grammaticæ Studium vacare; idcirco omnes, in quorum animo sit audacia illud acquirendi, sine mora ad hoc nostrum Castrum se conferant die *Idibus Martiis* vt hora tertia serotina designata, & constituta puncta, fortis arbitrio, suscipere valeant, solitumque craftina die, eademque hora examen subire quæant, post quod dignior, & habilior, ut eo munere fungi possit, eligetur; & quia nemo viquequam exigua dimicat mercede lætus, præter Scholasticorum advenarum tantum (incolæ enim nihil solvent) stipendia, de publico hujus nostræ Universitatis Aerario *Centum Scipiorum* ss. Barchinonenses constituuntur. Dat. in hoc nostro Castro Turricellæ de Montegrino die. *2 Maij 1760.*

De mandato dictorum Magnificorum
Decurionum præsens expediri.

Joannes Valllobona Præcep.

Convocatòria impresa que cursava la Universitat, entre els anys 1700 i 1760, per concursar a la plaça de mestre de Gramàtica i d'Ensenyar a Comptar.

Període revolucionari

En la dècada de 1830 a 1840, es troba un segell migrat, probablement amb matriu de fusta (boix, possiblement), o de metall. És una figura que sembla voler-se desprendre del signe reial.

Regnat d'Isabel II i període constitucional

A partir de l'època d'Isabel II ja figura en els segells la corona reial tancada, que perdurà fins al 1930.

Durant la Segona República, s'utilitza el mateix escut canviant la corona per l'anomenada mural (corona oberta que substitueix els florons per torres o merlets).

El caràcter dels segells

És probable que la matriu de l'escut de tampó fos de boix o de metall. Cal esmentar uns artístics gravats sobre boix (recollits en les *Xilografies gironines* de Joan Amades), que podrien haver estat usats durant tot el segle XVIII com a capçals d'impresos i dels papers municipals. El més vell destaca per la seva decoració ornamental barroca.

Uns altres segells interessants són els que figuren a les patents de sanitat i als passaports marítims que expedia l'Ajuntament.

A partir del 1800 es troba el segell major. A l'escut se substitueix la torre per un castell, sobre les barres catalanes. Existia l'anomenat sec, sobre cera, i un altre de semblant per a tampó.

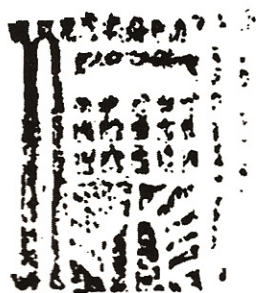
El segell major consistia en un disc de paper, anomenat per alguns "margarida", que es plegava en vuit plecs; a continuació es retallava donant-li la forma d'un pètal. Una vegada desplegat, prenia la forma d'un disc coronat. S'aplicava cera calenta sobre el paper a segellar i sobre la cera aquest disc; un cop seca la cera, quedava l'empremta en relleu i el disc adherit. D'aquests tipus de segellats se'n conserven pocs a l'Arxiu.

Els de tampó, en canvi, són més nombrosos. És un segell que perdura fins a la dècada de 1830 i considerem que el dibuix és molt acurat.

Segell major de l'Ajuntament de Torroella de Montgrí.

En alguns documents datats entre 1836 i 1841 sorprèn un segell esquifit. Es podria interpretar com el caire polític d'aquell període: voler esborrar l'ampul·lositat absolutista. La guerra carlista va promoure canvis respecte a l'etapa anterior de Ferran VII.

1838

1840

1841

Entre 1845 i 1884, trobem novament a l'escut municipal la torre sobre les barres catalanes i amb la corona reial, emblema de la monarquia isabelina.

El Jutjat de Pau municipal, com a estament oficial, ostenta l'escut nacional sota la corona reial.

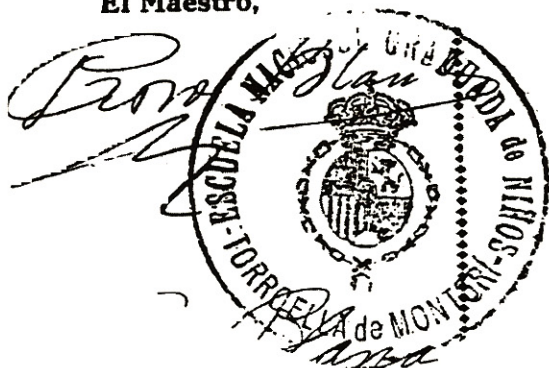

A partir del regnat d'Isabel II, la corona reial figurarà sempre en els segells municipals fins a l'any 1930.

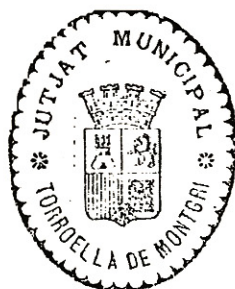
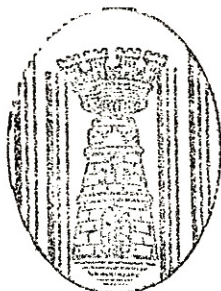
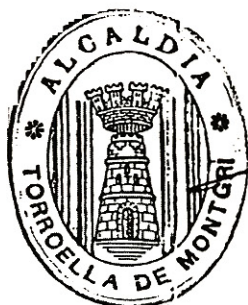

L'Escola Nacional Graduada tenia l'escut nacional amb la corona reial.

El Maestro,

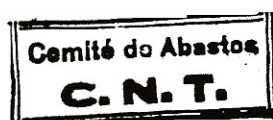
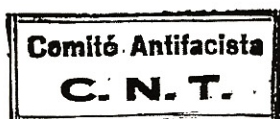
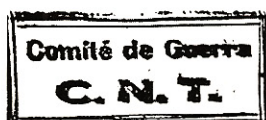

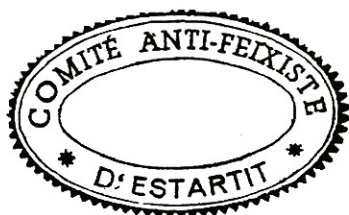
Durant tot el període republicà, del 1931 al 1936, es mantingué aquest segell amb la corona mural. El Jutjat tenia l'escut nacional amb aquesta mateixa corona.

En els primers mesos de la Guerra Civil, tots els sindicats que componien el comitè local tenien el seu segell.

COMITÉ ANTIFEIXISTA TORROELLA DE MONTGRÍ

Durant el període d'actuació del Comitè Antifeixista local (fins al maig de 1937), trobem estampats en els documents tots els segells de les diferents formacions que el componien; amb això es demostrava la unitat sindical que hi havia en aquest comitè.

Per les tendències de les agrupacions que formaven el comitè, podem dir que aquest era "anarco marxista sindicalista llibertari". S'havia constituït al principi d'agost del trenta-sis i va entrar a l'Ajuntament l'octubre d'aquest mateix any. Va donar la sensació de ser un Ajuntament arrauxat en les seves determinacions. En qualsevol afer municipal, representava l'alcalde el primer conseller que en aquell moment fos present; l'alcaldia va prendre el nom de Consell Municipal.

El segell municipal està mancat de tota iconografia. El Comitè Antifeixista de l'Estartit es mantindria només durant aquest període de la seva actuació local.

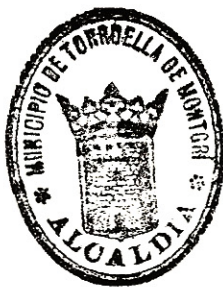
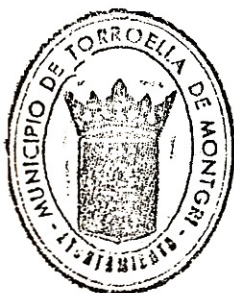
L'any 1937, amb la dissolució definitiva dels diferents comitès locals, el Front Popular passà a regir el Consistori i adoptà el segell del període republicà. El Jutjat, que torna a exercir, manté l'escut nacional.

Als primers anys del període franquista, les llegendes es castellanitzen i l'àliga imperial substitueix les armes de Torroella. La Parròquia, l'Hospital, l'Obra Sindical i la Falange locals segueixen les ordres que es dicten.

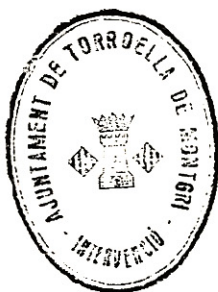
A partir de 1942, i fins al 1980, s'empra l'escut que hi ha a la font dels Gossos: la torre i la corona reial oberta amb cinc merlets.

L'any 1970 es promou, en un estudi heràldic elaborat pel Sr. Pelai Negre, l'exactitud de l'escut de Torroella. Va recollir mostres dels vells escuts d'armes esculpits arreu de la vila i va concloure que havia de tenir: una torre, a sobre la corona reial oberta amb cinc florons -símbol de la reialesa de la vila- i als costats dos caironats amb les barres catalanes.

D'aquest estudi, se'n va fer un informe municipal que es va enviar a Madrid. Va ser aprovat per l'Acadèmia de la Història i declarat escut oficial. L'Ajuntament el va adoptar a partir de l'etapa democràtica.

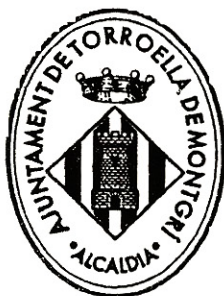
El nou alè nacionalista fa moure molts ajuntaments envers la recerca dels seus orígens, de la seva fundació i de les arrels heràldiques que poguessin plasmar en els escuts i segells municipals. Els que no en tenen, se'ls inventen; es posa en moviment la revisió oficial per posar ordre.

Sembla com si ens trobéssim en aquells anys (a partir del segle XVII) en què els comerciants ennoblits fan servir símbols en concordança amb el seu nom o professió que es plasma en el seu nou escut d'armes. Aquí trobem els Pera, del molí de Pals, que posen al seu escut aquesta fruita, tal com es pot veure en una de les finestres del mas; els Alió, que prenen les mercaderies com a símbol, com a bons comerciants; en unir-se aquesta família als Pastors, afegeixen a l'escut un gos d'atura; els Carles, emparentats amb els Teixidor, reuneixen en el seu escut tres sastres (els petits insectes dels rierols)...

Els ajuntaments mancats de símbols tradicionals busquen els més representatius entre elements del poble -o del nom-perquè els identifiquin.

L'any 1993, una disposició de la Generalitat de Catalunya remou novament el tema dels escuts municipals. A Torroella s'adopta oficialment un nou escut (l'utilitzat durant tota la dècada dels vuitanta mai no va ser aprovat per la Generalitat), que consisteix en un caironat amb la torre sobre els pals de la bandera catalana; a sobre hi figura la corona baronal.

Considerem que aquesta corona oblida l'origen i la pertinença de la vila a la casa de Barcelona, cosa que sempre s'havia mantingut en els emblemes anteriors.

Josep Vert i Planas